

Глоссарий

Автономды модель-бұл басқа бөліктерге тәуелсіз талдауға болатын модельдер жүйесінің бөлігі. Бұл тәсіл жеке экономикалық байланыстар өз іс-әрекеттерінде тәуелсіздікке ие болған жерде қолданылады. Алайда, экономикада бәрі байланысты, сондықтан ішінара модельдердің дербестігі әрқашан салыстырмалы болады.

Біріктіру-кез-келген негізде көрсеткіштерді біріктіру, кеңейту. Математикалық тұрғыдан алғанда, агрегаттау зерттелетін процестің немесе объектінің шамамен (бастапқы сипаттамамен салыстырғанда) сипаттамасын беретін айнымалылар мен шектеулердің аз саны бар модельге (біріктірілген модель) модельді түрлендіру ретінде қарастырылады.

Бейімделу-жүйенің нақты жағдайларға бейімделуі. Пассивті бейімделуді ажыратыңыз - жүйенің қоршаған ортаның өзгеруіне реакциясы және жүйенің қоршаған ортаға белсенді әсері.

Модельдің жеткіліктілігі-модельдің модельденген объектіге немесе процеске сәйкестігі.

Алгоритм-мәселені шешуге арналған іс-әрекеттердің формальды реттілігі.

Антагонистік ойындар – ойыншылардың мүдделері қатаң қарама-қайшы болатын ойындар, яғни бір ойыншының жеңісі-екіншісінің жоғалуы.

Негізгі шешім-рұқсат етілген шешімдер аймағының жоғарғы жағында орналасқан сызықтық бағдарламалау мәселесінің рұқсат етілген шешімі.

Ықтималдық-бұл оқиғаның мүмкіндігінің сандық өлшемі.

Сызықтық бағдарламалау есептерін геометриялық интерпретациялау-декарттық координаттар жүйесінде геометриялық фигуралар (нүктелер, түзулер, жартылай жазықтықтар, көпбұрыштар) түрінде сызықтық бағдарламалау есептерінде орын алатын тәуелділіктерді интерпретациялау.

Қосарланған бағалау пайдаланылатын ресурстардың жетіспеушілігін анықтайды және тікелей тапсырманың мақсатты функциясының максималды мәні бірлікке сәйкес келетін ресурстардың санын көбейту арқылы қаншалықты өсетінін көрсетеді.

Детерминистік шамалар - белгілі бір шамалармен берілген бастапқы мәліметтер.

Экономиканың динамикалық модельдері – экономиканы дамудағы сипаттайтын модельдер (статикалық модельдерден айырмашылығы, белгілі бір сәтте оның жағдайын сипаттайды).

Динамикалық бағдарламалау-шешімді табу процесі көп сатылы болатын есептерді шешу әдістері.

Дисперсия кездейсоқ шаманың мәндерінің таралуын сипаттайды.

Рұқсат етілген жоспар-бұл шектеулер жүйесін қанағаттандыратын шешім, бірақ міндетті түрде оңтайлы емес.

Сенімді оқиға-бұл міндетті түрде болатын оқиға.

Оңтайландыру міндеті-шешімі мақсатты функцияның максимумын немесе минимумын табуға дейін азайтылатын міндет.

Ойын-қақтығыс жағдайының формальды моделі.

Тұрақты сомасы бар адамдардың n ойыны- N ойыншылар қатысатын ойындар, N стратегиялардың жиынтығы және N айнымалылардан нақты төлем функциялары бар, олардың әрқайсысы тиісті стратегиялардың элементі болып табылады. Әр ойыншы ойынның бүкіл құрылымын біледі және өзінің мінез-құлқында максималды орташа жеңіске жетуді қалайды.

Нөлдік емес сомасы бар екі адамның ойыны – әр партиядан кейін екі ойыншының ұтыстарының сомасы нөлге тең емес Ойындар.

Нөлдік сомасы бар екі адамның ойыны-екі ойыншының мүдделері мүлдем қарама-қайшы болатын ойындар, яғни біреуінің жеңісі-екіншісінің жоғалуы.

Табиғатқа қарсы ойын-бұл анықтайтын факторлардың бірі-шешім қабылдаушыға белгісіз мемлекеттердің бірінде болуы мүмкін сыртқы орта немесе табиғат.

Нөлдік ойын-әр партиядан кейін ойыншылардың ұтысының мөлшері нөлге тең болатын ойындар.

Ойыншы-ойын моделінің мүшесі.

Ойыншылар коалициялары-максималды Ұтысты алу және тиісті стратегияларды әзірлеу мақсатында N ойынындағы m ойыншыларының бірлестігі ($m < n$ -ден аз).

Сызықтық шектеулер коэффициенттері-ресурстарды тұтыну нормалары.

Сызықтық бағдарламалау-шектеулер мен мақсатты функция сызықтық болатын математикалық бағдарламалау есептерін шешу әдістері.

Сызықтық тәуелсіз теңдеулер-бастапқы теңдеулерді көбейту, бөлу, қосу, азайту арқылы алуға болмайтын теңдеулер.

Сызықтық тәуелділіктер-айнымалылар бірінші дәрежеде болатын және олардың көбейтіндісі жоқ тәуелділіктер.

Математикалық күту кездейсоқ шаманың орташа мәнін сипаттайды.

Модель-модельденген объектінің немесе процестің маңызды қасиеттерін көрсететін компоненттер мен функциялардың математикалық немесе логикалық сипаттамасы (әдетте жүйелер немесе жүйелік элементтер ретінде қарастырылады).

Шектеу-ресурстарға тәуелділікті белгілейтін теңсіздіктер.

Оңтайлы шешім-қабылданған өлшем ең жақсы шешім қабылдайтын нұсқа.

Жұптық ойын-екі қатысушысы бар ойын моделі.

Айнымалы-әртүрлі мәндерді қабылдайтын шама.

Төлем матрицасы- m өлшемінің тікбұрышты кестесі N , $i=1, \dots, n$ $j=1, \dots, m$ (i, j)-бірінші ойыншының i -ші жүрісі және екінші ойыншының j -ші жүрісі жағдайында ойыншылардың ұтысының (ұтылуының) мәні болып табылатын элемент.

Тепе-теңдік (экономикалық жүйе) - 1) барлық ресурстарға сұраныс пен ұсыныстың теңдігімен сипатталатын мемлекет; 2) жүйенің көптеген өзара байланысты қатысушыларының ешқайсысы бұл күйді өзгертуге мүдделі емес, өйткені ол ештеңе жеңе алмайды, бірақ жоғалуы мүмкін.

Симплекс әдісі-бұл жоспарды дәйекті түрде жақсартудан тұратын және объективті функцияның мәні үнемі өсіп отыратын және қадамдардың соңғы саны үшін оңтайлы шешім болатындай етіп бір рұқсат етілген негізгі

шешімнен екіншісіне ауысуға мүмкіндік беретін сызықтық бағдарламалау мәселелерін шешу әдісі.

Кездейсоқ шама-бірқатар кездейсоқ факторларға байланысты мәліметтер.

Кездейсоқ қозғалыс-бұл ойыншының шешімімен емес, кездейсоқ таңдаудың кез-келген механизмімен алынған нәтиже (тұтынушылардың сұранысы, материалдарды жеткізудегі кідіріс және т.б.).

Оқиға-тәжірибе нәтижесінде орын алуы немесе болмауы мүмкін кез келген факт.

Саналы қадам-ойыншының мүмкін болатын нұсқалардың бірін таңдауы (стратегия) және оны жүзеге асыру туралы шешім қабылдау.

Стандартты ауытқу кездейсоқ шаманың мәндерінің оның орташа мәнінен таралуын сипаттайды.

Тұрақтылық-белгілі бір процестің сипаттамаларының уақыт бойынша тұрақтылығы.

Стратегия-шешім қабылдау процесінің әр жағдайындағы іс-қимыл ережесі.

Ойын теориясы белгісіздік пен қауіп жағдайында шешімдерді негіздеу әдістерімен айналысады, жанжал жағдайындағы ойыншылардың әртүрлі мінез-құлқына ұсыныстар жасайды.

Мақсатты функция-оңтайландыру критерийі, қабылданған шешімнің сапасын сипаттайтын белгі (максималды пайда, минималды шығындар).